

PRYTZ, ADOLF
HARMONISKA SÄLLSKAPET (GÖTEBORG)

**Minnes-tal öfver fru Jeanna Elisabeth
Åkerman, född Bauck som afled i Dresden
den 27 maj 1859, hållet uti Harmoniska
sällskapet i Götheborg å första derefter
inträffade soirée, den 10 dec. 1859.**

Göteborg
1860

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

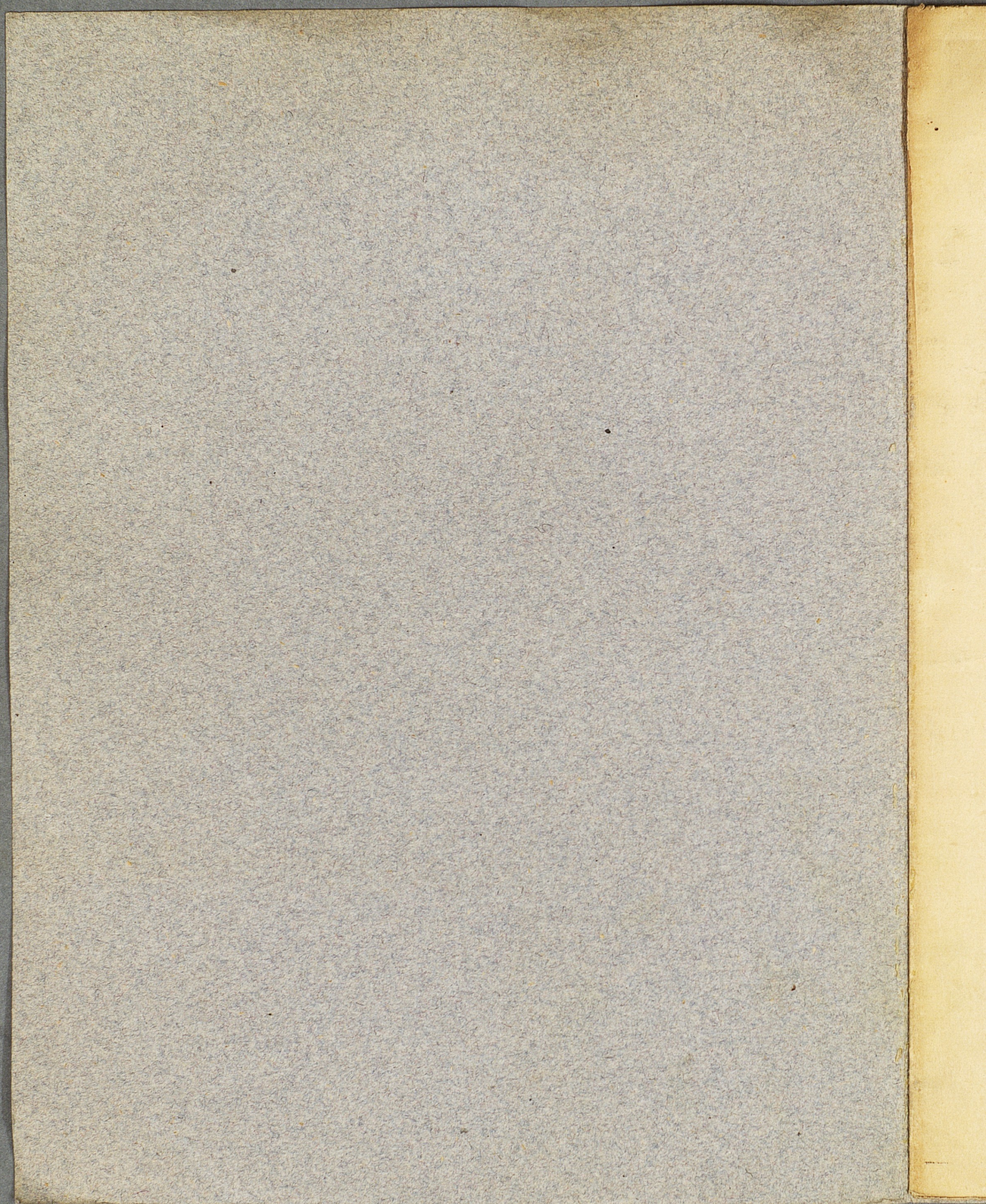
- <http://search.books2ebooks.eu/>

ÅKERMAN, JEANNA E.

83

Bt.

Biogr.
Sv.
(Bv)
o

MINNES-TAL

ÖFVER

FRU JEANNA ELISABETH ÅKERMAN,
född BAUCK,

som afled i DRESDEN den 27 Maj 1859,

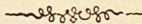
hället

uti Harmoniska Sällskapet i Götheborg å första derefter inträffade Soirée,
den 10 December 1859,

af

Direktionsledamoten

Herr ADOLF PRYTZ.

Göteborg.
Hos C. F. Arwidsson. 1860.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Sedan urminnes tider har menniskan älskat att åt hädangångna vänner hembära offer af saknad och tacksamhet. Det är ett skönt och betydelsefullt drag hos människohjertat, att, då det tyckes som mest härjadt af sorgens kalla fläkt, minnets skönaste blommor framspira derur, smyckande ännu en gång en bild, hvaröfver döden och förgängelsen sträckt sin mäktiga spira.

Det är några sådana minnesblommor, hämtade ur den affidna fru Jeanna Åkermans lif, som vi gå att framställa för Harmoniska Sällskapet, hvars prydnad hon redan i sin tidigaste ungdom var, och hvars trogna stöd hon intill den sista tiden af sitt lif förblef.

Säkert skola flera bland Sällskapets medlemmar deribland igenkänna mången sällsynt blomma, hvarmed den hädangångna förstod att smycka konstens så väl som det enskilda lifvets helgedom.

Återkallande i minnet den hädangångnas lefnad, tillåta vi oss endast beträda det fält, der hon så ofta och så gerna trufdes, nemligen de sköna konsternas, synnerligast musikens. Fru Jeanna Åkerman tillhörde ej den klass af musikens vänner, hvilka uti dess alster endast vilja erkänna ett behagligt smek för örat, eller på sin höjd en förmåga att verka upplifvande på sinnet och känslan. Nej, högre aktade *hon* denna konst. Seende deruti en himmelens gåfva, fann hon den, lik hvarje annan skänk af en god och förutseende Försyn, icke gifven blott till ett behagligt tidsfördrif, utan såsom ett medel till själens förädling, till dess upplyftande till den makten, „från hvilken all god och fullkomlig gåfva kommer.“

Sådan var fru Åkermans musikaliska trosbekännelse, och hon tålde ej gerna öfver densamma — lika litet som öfver någon annan — ett skämt. Derföre vakade hon också (en värdig konstens prestinna) med en nästan moderlig vård, med en ständigt växande uppmärksamhet vid dess altare, att den heliga elden ej der måtte utslockna, och glöden ej helt och hållet förkolna. Alltid anande i hvarje skön och upplyftande företeelse på jorden ett samband med de himmelska,

hördes hon ofta, under det hon studerade harmoniläran, utropa: „Ack, huru skönt och märkvärdigt, att äfven här i dessa vexlande „tongångar spåra samma ordningslag, hvarigenom hela universum röres „uti evärdlig harmoni och skönhet!“ Och då sjukdomen redan härjade hennes kropp, huru sträfvade icke hennes ande efter mera ljus, mera skönhet, till dess den bräckliga hyddan bröts, snart — ack, alltför snart för de sörjande anförvandter och vänner, dem hon lemnat kvar i fäderneslandet, under det hon sökte bot för det tilltagande onda vid en af Tysklands berömdaste helsokällor. Den förmådde icke återupplifva de brutna krafterna, och Tyskland, hvars litteratur och romantiska minnen hon så högt älskat, gömmer nu den jordiska delen af hennes varelse.

Hon vände således icke åter till det land, som sett henne födas. Lydig en högre kallelse, gick hon dit, till det bättre fosterlandet, på hvilket hon *fast* trodde, och det hennes skönhetsälskande själ anat. Väl henne!

(Melodi: Ave verum corpus, af Mozart.)

Lycklig, lycklig den må prisas,
Som all godhets, skönhets källa nått,
Och de nejder redan skådar,
Dem vi här blott ana fått.
Sköna själars dröm på jorden
Der förverkligad är vorden;
Ty det löftet blef ju skrifvet:
Som du tror, så blir dig gifvet.

I förening med hvad vi förut nämnt, tillåta vi oss tillägga några korta skizzer ur fru Åkermans musikaliska lif.

Jeanna Elisabeth Åkerman föddes Bauck i Götheborg den 16 April 1798. Redan vid en ålder af sex år, då hennes späda fingrar sträfvade att på pianot framkalla de melodiska toner, som, en gång hörda, fortlefde i hennes för harmoniens välljud så känsliga själ, och de icke lika snabbt, som minnet, förmådde återgifva desamma, uppbjöd hon all sin barnsliga älskvärdhet att förmå sin far anskaffa henne en lärare i musik. Föga förmådde den sjelf så musikaliske mannen att motstå den lillas bön. Han öfvertalade dåvarande orgelnisten vid Domkyrkan, herr Bäck, som leende vägrade emottaga en så ung elev, att gifva den lilla lärgiriga flickan undervisning i piano-

fortespelning; men herr Bäckes naturliga tvekan försvann snart, då han märkte de uppmärksamma blickar, hvarmed hon följde den första lektionen af det musikaliska alfabetet, och såg den hjertliga fröjd, som spred sig öfver hennes ansigte, då han för henne spelade någon af de klassiska mästarnes odödliga melodier. Denna tillgifvenhet för den rena typen, för det evärdligt sköna i konsten, kunde också ingen tid och ingen opinion utplåna hos henne; den hade samman-smält med allt, hvad hennes barndoms- och ungdomstid egde renast och skönast, och hon blef sin första kärlek trogen intill döden. Många gånger sade hon sjelf, att hon hade sin förste, gamle lärare att tacka för de intryck af harmonisk skönhet och ordning, som gjorde hennes själ så öppen för tonkonstens högre betydelse.

Fastän sjelf liflig, älskande det sköna och upphöjda, under hvilken form det framstod för henne, lutade dock hennes smak helst till det allvarliga, det djupsinniga, karakteristiska och romantiska elementet i musiken, mera, än till det elegiskt smäktande, det idylliskt poetiska, ehuru hon derföre aldrig underkände någonting verkligt värdefullt. Det var också genom denna förkärlek, som Mozarts Requiem alltid utöfvade på henne en utomordentlig tjusning. Huru ofta, vid åhörandet af detta mästerverk, uttalade icke hennes hänryckta blickar dessa hennes själs tankar: „Ack huru skönt att äfven på jorden förnimma sådana toner!“

Sträfvande jemnt framåt, tog hon vid tretton års ålder undervisning i violinspelning; men misströstande om tillräcklig armstyrka, lade hon, efter haltannat års studium, under hvilken tid hon förvärfvade sig mycket beröm af sin lärare, Herr Lundholm, bort stråken och egnade sig, under assessor Wensters ledning, åt pianofortet. Uppmuntrad af den tidens störste violoncellist, Bernhard Romberg, som då jemte den store pianisten och kompositören Ries vistades i Göteborg och som begge intresserade sig för den unga flickans musikaliska anlag, spelade hon, vid femton års ålder, i Harmoniska Sällskapet en — om vi minnas rätt — Sonate af v. Beethoven, till hvilken Romberg sjelf accompanerade henne. — Efter ett års vistande i Hamburg, der hon gjorde stora framsteg i sång och äfven tog lektioner på piano och harpa, återvände hon 1815 till hemmet, och det är egentligen ifrån den tiden, som Demoiselle Jeanna Bauck — sedan fru Åkerman — blef en notabilitet i den musikaliska världen inom sin fädernebygd.

Herr Gynther, orgelnist vid tyska kyrkan i Götheborg, på sin tid en eftersökt musiklärare och entusiastiskt tillgifven sin konst, blef, vid hennes hemkomst från utlandet, hennes lärare i pianofortespelning, äfvensom herr Lundholm ungelär på samma tid var hennes lärare i sång. Herr Gynther, som just då grundade en sångförening och beundrade fru Åkermans vackra och musikaliska föredrag, försummade heller aldrig att vid alla tillfällen taga hennes beredvillighet i anspråk att med sin talang förhöja nöjet af alla musikaliska öfningar och konserter i Götheborg. Med herr Gynthers uppträdande började den tyska musiken att blifva allt mera känd och värderad på orten. Det var han, som gjorde musikens vänner (hvilka förut af operakompositörer kände föga flera än D'Alejrac, Bruni, Mehul, Isouard de Malta m. fl.) bekanta — utom med Mozarts Trollflöjt och Don Juan, som redan då voro kända — äfven med hans öfriga operor, hans messor, samt Requiem, likasom med Beethovens, Kuhlous, Spohrs, Rombergs och Webers med fleras verk.

Det kunde ej undgå, att Herr Gynther i början rönte något motstånd vid införandet af dessa, till största delen okända, inkräktare af den musikaliska smakens verld, hvaröfver de fransyska sånggudinnorna förut fört behagens spira. Det var också då, som Fru Åkerman, utan att förneka värdet af de fransyska mästarne, likafullt snart uppfattande det högre värdet af de musikens store heroer, dem vi nyss nämnt, slöt sig företrädesvis till desamma, och stod under den stridslystna tiden herr Gynther troget vid sidan, understödjande honom med sina goda råd och sin vackra röst.

Man torde kanske ännu påminna sig mången njutningsfull stund, då hon med sin klangfulla stämma och sitt intressanta föredrag återgaf de odödliga mästerverk, hvilka flutit ur en Mozarts, Beethovens, Webers, Schuberts m. fl. rika fantasi. Men icke blott den klassiska musiken förstod fru Åkerman att värdigt återgifva. Att hon äfven förmådde uppfatta den mindre, behagfullt lekande genren, vittnar hennes utförande af de bekanta Rohdes variationer.

Att hennes sannt musikaliska återgifvande af sångmusik sällan förfelade att tala till själen, det bevisade, bland annat, äfven detta, att hon till och med egde förmåga att väcka Högstsallig Hans Maj:t Konung Carl XIV:s intresse för den sköna konsten, så att högst densamme (hvilken, som man sade, icke var någon synnerlig musikälskare) under ett vistande i Götheborg, då hon sjöng på en kon-

sert, gifven till firande af det höga besöket, genom en frikostig gåfva till stadens nödlidande, hvilken han lade uti fru Åkermans händer, visade, att hans hjerta icke var otillgängligt för ett sannt och rent återgifvande af det sköna.

Flera skola dock minnas en senare tid och henres outtröttliga vård om smaken för de stora mästarnes arbeten under en period, då det musikaliska lifvet härstädes betydligt aftynade. Inseende behofvet af ett stöd, beslöto, tillika med fru Åkerman, trenne af stadens musikälskande damer att godhetsfullt i sina egna hem erbjuda den trånande konstens genius vård och hägn.

En af dessa damer, fru Johanna Kobb, född Lagerhjelm, skördades redan trenne år före fru Åkerman af döden, rättvist saknad, utom af en djupt sörjande familj, äfven af alla tönkonstens vänner, synnerligen inom den musikaliska krets, der hon icke allenast var en af dess stiftarinnor, utan äfven en af dess verksamaste medlemmar.

Hos de ännu lefvande damerna, fru Fröjda Levisson, född Nissen, och fru Elise Sirenus, född Thulin, står Harmoniska Sällskapet ännu i tacksamhetsskuld för det nyssnämnda företaget till musikens återupplifvande i Götheborg.

Värdad af så hulda händer, klingade åter Apollos lyra med renare toner, fastän ännu blott inom en trängre krets. Ändamålet med det Sällskap, som då stiftades, och der fru Åkerman åtog sig ledningen af sången, var, enligt hennes mening, hvilken äfven delades af de andra damerna, att genom instuderandet af berömda mästars arbeten lägga grunden till en sann och ren framtida smak för sångmusiken och möjligen derigenom sätta en gräns för den musikaliska flärdfullhet, som så ofta villar ett oöfvadt öra. Det var för detta mål, som fru Åkerman rastlöst sträfvade, aldrig aktande någon möda. Hvem bland Sällskapet minnes henne icke, då hon för få år sedan till en konsert, som gafs för ett välgörande ändamål, sjelf instuderade och biträdde vid ledningen till sången af Mozarts Requiem, dertill manad af kärlek till konsten och lidande medmenniskor. Fåfängt varnade henne flera vänner att med ej större resurser påyrka uppförandet af detta storverk och dertill sjelf åtaga sig en så vigtig roll dervid. Fru Jeanna Åkerman var mäktig inspirationens eld; klart uppblussade den rena lågan, den spred sig till hvarje för det goda ändamålet medarbetande medlem af Sällskapet — och konsten och människokärleken firade denna afton en af sina vackraste framgångar.

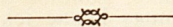
Det lilla nyssnämnda Sällskapet hade emellertid utvidgat sig; det blef nödvändigt att anskaffa en större lokal för dess verksamhet. Ännu anförde fru Åkerman sången och exekutionen af Jephtha, Requiem, en del af „Årstiderna,“ med flera mästerverk, vittnande, särdeles hvad körerne beträffade, om ledarinnans fina öra, hennes säkra taktkänsla och sanna uppfattningsförmåga, men framför allt om hennes nit.

Glad att kunna nedlägga det henne anförtrödda ledarekallet i värdiga händer, öfverlemnade hon det dock snart åt Herr Friedrich Smetana, hvars sällsynta förmåga att återgifva smakens och den sanna känslans uttryck hon så gerna och så ifrigt beundrade. Frukterna af Sällskapets senare verksamhet fick hon ej upplefva. Fru Jeanna Åkerman afled den 27 Maj 1859 i Dresden, der hennes stoft hvilar.

Det är vid dessa minnen af den hädangångna fru Jeanna Åkerman, som Harmoniska Sällskapet, erinrande sig hennes älsklingsmusik, ämnar i afton uppföra Mozarts Requiem, såsom en gård af sin saknad och tacksamhet.

Flyg, sångens genius, i tysta qvällen,
På hvita vingen bär vårt helsningsord
Till *henne*, fostrad bland de svenska fjellen,
Men som nu slumrar i den tyska jord.

Du sköna budskap ifrån högre zoner,
O! skynda öfver fjerran land och haf
Och hviska mildt med hennes älsklingstoner
Æternam requiem kring dess stilla graf.

Utdrag ur Götheborgs H. & S. Tidning den 12 Dec. 1859:

„*Minnesfest*. Harmoniska Sällskapet gaf sistl. Lördags afton sin första allmänna Soirée, som tillika var förbunden med en *minnesfest* efter aflidna fru *Jeanna Elisabeth Åkerman*, född Bauck, som alltifrån sin ungdom intill ett par år före sin den 27 sistl. Maj inträffade död utöfvat ett lifvande och ledande inflytande på musikens idkande i Götheborg, samt särskilt genom sin utmärkta sångtalent och stora intresse för all tonkonst, men isynnerhet för den klassiska och gedigna, varit den sammanhållande kraften i Harmoniska Sällskapet, hvars direktris hon under flera år varit.

Soiréen gafs i börssalen, som för tillfället var dekorerad med afseende å dagens betydelse. Så sågs der den aflidnas utmärkt väl träffade byst af gips på en svartklädd piedestal, omgifven af kransar; vid foten låg en harpa.

Festen började med introduktion för orchester, komponerad af Dir. *Czapek*, hvarpå sjöngs en choral (melodien Sv. Ps. N:o 89) till orden i psalmen N:o 461 v. 6, med några för tillfället gjorda förändringar. Härefter framträdde en af direktionens ledamöter, Hr *Ad. Prytz*, föredragande en framställning af den aflidnas lefnad och verksamhet, hvarunder afsjöngos följande verser på mel.: *Ave verum corpus* af Mozart:

„Lycklig, lycklig den må prisas,
„Som all godhets, skönhets källa nått,
„Och de nejder redan skådar,
„Dem vi här blott ana fått.
„Sköna själars dröm på jorden
„Der förverkligad är vorden;
„Ty det löftet blef ju skrifvet:
„Som du tror, så blir dig gifvet.“

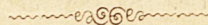
allt arrangeradt för orchester och anfördt af Dir. *Czapek*, hvarefter föredraget fortsattes, slutande med följande ord:

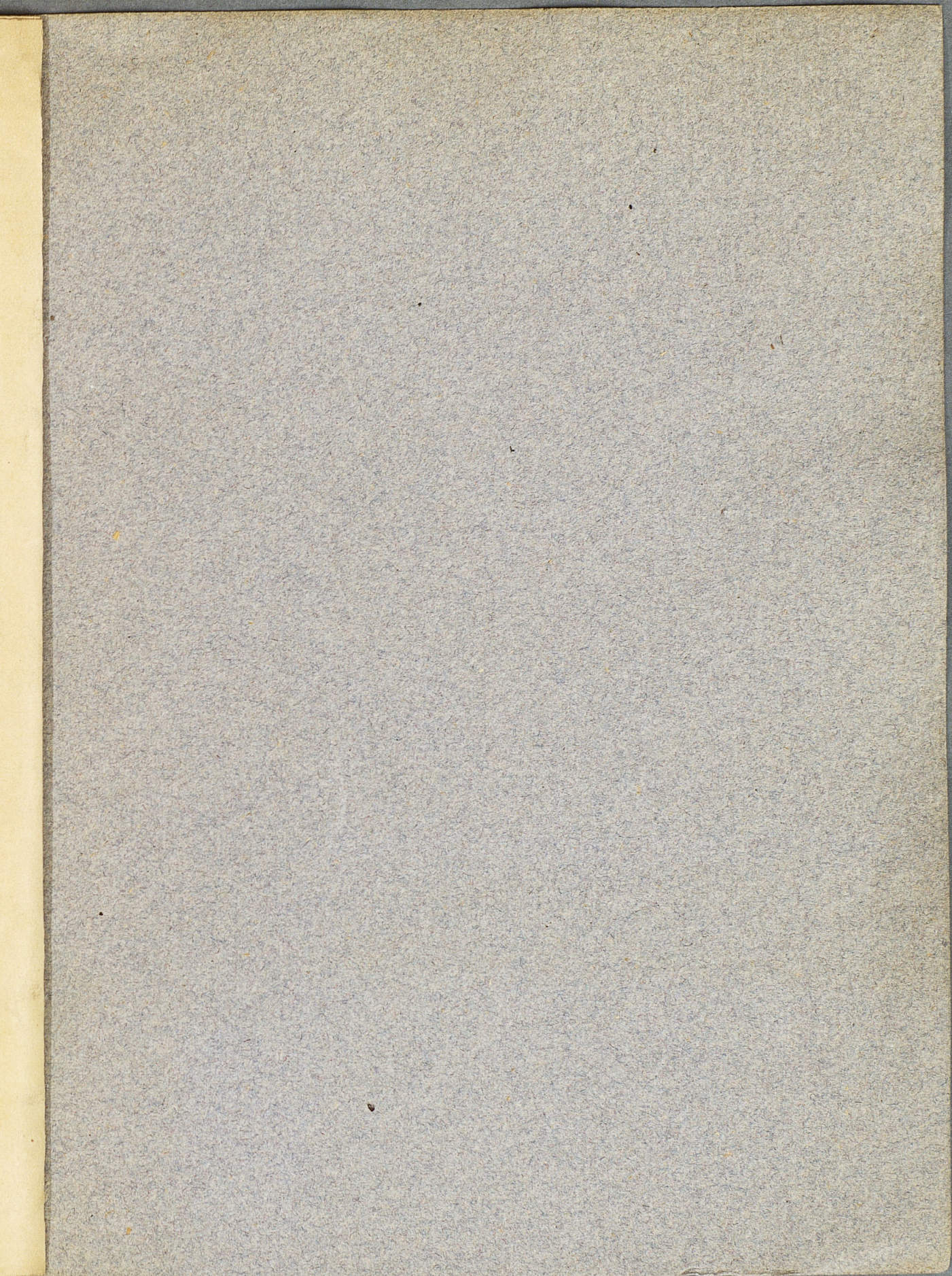
„Flyg, sångens genius, i tysta qvällen,
På hvita vingen bär vårt helsningsord
Till *henne*, fostrad bland de svenska fjellen,
Men som nu slumrar i den tyska jord.

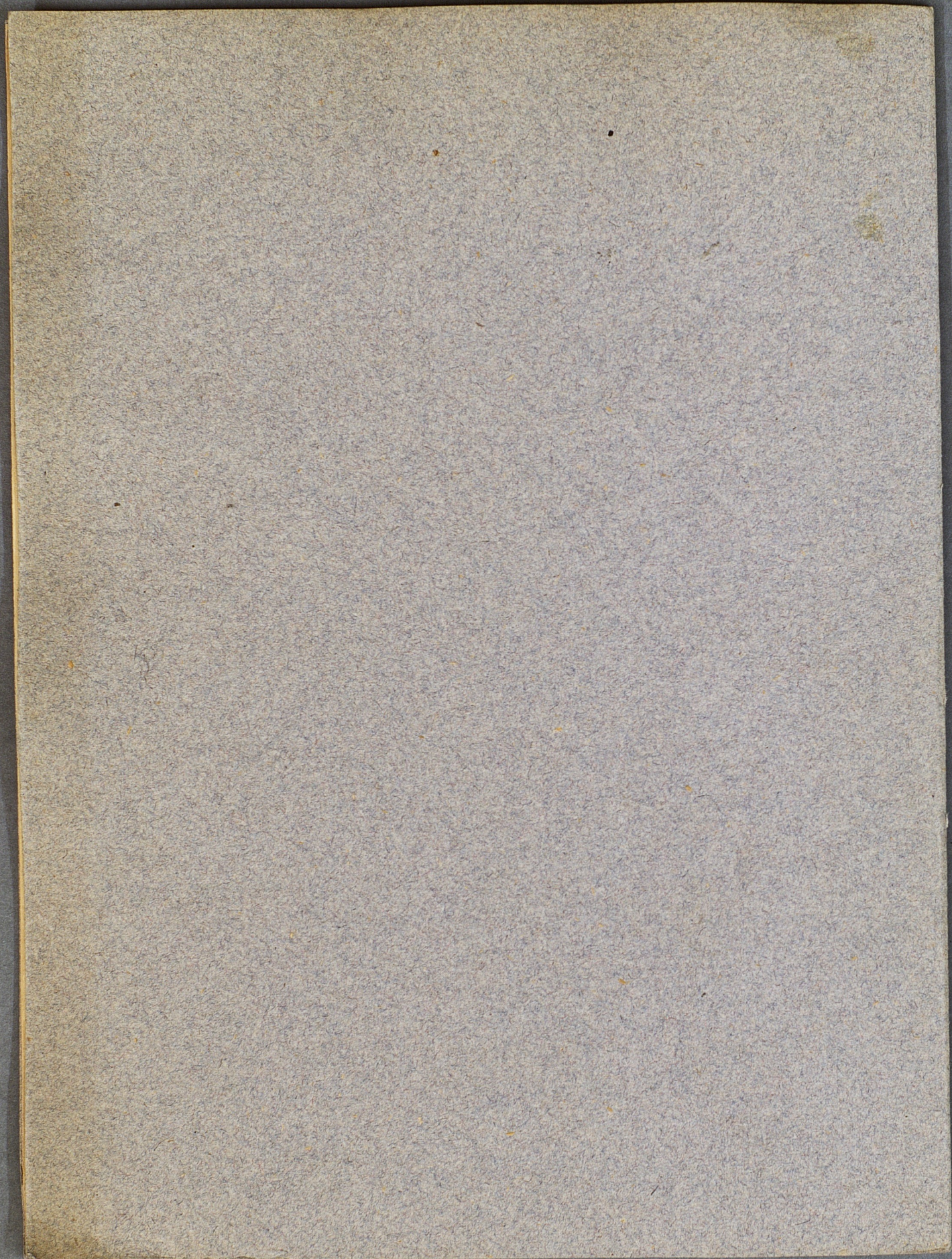
Du sköna budskap ifrån högre zoner,
O! skynda öfver fjerran land och haf
Och hviska mildt med hennes älsklingsstoner
Æternam requiem kring dess stilla graf.“

Härefter sjöngs Requiem af Mozart, med orchester, anförd af Harmoniska Sällskapets sånganförare, Hr *Fried. Smetana*. Denna sång, som sjöngs på Mozarts begrafning, var den aflidnas älsklings-sång, och var derföre mycket passande för tillfället.

Allt gick väl, och det hela efterlemnade hos de närvarande ett ostördt intryck af djup och allvarlig uppbyggelse.“

www.books2ebooks.eu